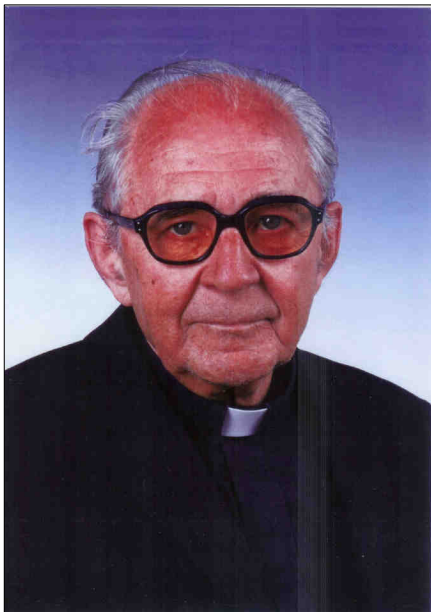

— Püspökkari nyilatkozat a katonai szolgálatról

A Magyar Püspöki Kar 1986. okt. 17-i (UE nov. 2.) körleveléből: „Az utóbbi időben többször hangzott el a vád a Magyar Katolikus Püspöki Kar ellen itthon, méginkább külföldön nyilvánosan is, hogy nem törődik azokkal, akik egyéni lelkiismeretükre hivatkozva megtagadják a katonai szolgálatot és ezért az állami törvények értelmében büntetésben részesülnek. A felhozott vádakban az is szerepel, hogy a Püspöki Kar nem a II. Vatikáni Zsinat szerint cselekszik. Az sem hallgatható el, hogy a különböző vádakban politikai megfontolások is szerepelnek. A Püspöki Kar mindenben, így a kötelező katonai szolgálat kérdésében is a katolikus egyház, a II. Vatikáni Zsinat tanítása alapján áll. A katolikus egyház szociális tanítása vallja, hogy az államnak joga és kötelessége a haza védelme,... a közbiztonság fenntartása, ugyanakkor megkívánhatja az állampolgároktól mindazt, amivel a reá hulló kötelességeket és jogokat végrehajtani, megvédeni, biztosítani tudja. Ide tartozik a katonai szolgálat is.

A II. Vatikáni Zsinat „Az egyház a mai világban” c. dokumentumában (Gaudium et Spes)... ezt olvassuk a 79. pontban: „A háború még nincs kiküszöbölve ebből a világból. És amíg a háború veszélye fennáll s nincs illetékes és megfelelő hatalommal ellátott

nemzetközi tekintély, addig nem lehet megtagadni a kormányoktól az igazságos védekezés jogát, feltéve, hogy már kimerítették a békés megegyezés minden lehetőségét. Az államok vezetői és mindazok, akik osztoznak velük a közügyekért vállalt felelősségben, kötelesek tehát megvédeni a rájuk bízott népek létérdekeit és ezeket a komoly ügyeket valóban komolyan kell intézni.” **A Zsinat tanításából következik, hogy a katonai szolgálat kötelezettségét nem lehet elutasítani vagy elítélni.** A katonai szolgálatot teljesítőkről ugyanitt ezt olvassuk: „Akik pedig katonáskodva szolgálják hazájukat, ne másnak tekintsék magukat, mint olyanoknak, akik a népek biztonsága és szabadsága felett őrködnek. Ha szolgálatukat ebben a szellemben végzik, a béke megszilárdításához járulnak hozzá.” A zsinati tanítás ilyen formában **a katonai szolgálatot jónak nevezi.** A jelen század véres háborúi és emberáldozatai váltották ki a fiatalok nemzedékéből azt a hatalmas békevágyat, amely meg akar szabadulni minden háborútól és lelkiismereti alapon egyesek megta-

gadják a katonai szolgálatot. A zsinati okmány erre is kitér: **„Méltányosnak látszik továbbá, hogy a törvények megértően intézkedjenek azokról, akik lelkiismereti okokból nem fognak fegyvert, de készek békés formában szolgálni az emberek közösségét.** A konkrét feladatok megállapítása és megszervezése a haza védelmében nem az egyház, hanem az állam feladata. A Magyar Népköztársaság alkotmánya értelmében minden állampolgárnak kötelessége a haza védelme... Hazánkban a katonai szolgálat kifejezetten a haza védelmére,... a közbiztonság megerősítésére irányul...” A fenti nyilatkozatot számos ateista sajtó hozta kivonatosan, de csak a Magyar Nemzet írta le a Zsinatnak a **lelkiismereti szabadságról szóló mondatát is.** Az ENSZ Emberi Jogok bizottsága megszavazta 1987. márc. 10-én, hogy a katonáskodás lelkiismereti okból megtagadását emberi jognak tekinti. Megszavazta 26 állam, tartózkodott 14 állam, ellene szavazott Irak és Mozambique. Ez a kérdés 15 évvel ezelőtt merült fel először az ENSZ-ben. (WRI Newsletter Marsch. April 1987. 9. lap.) 1986. novemberében jelent meg a Magyar Püspöki Kar **hűségnyilatkozata** (Miklós Imre parancsára) a kötelező sorkatonai szolgálat **mellett.** Közben a nyugati sajtó és közvélemény állandóan követelte ezt a lelkiismereti szabadság-jogot a magyar államvezetőktől. 1988. febr. 2-án Bécsben, sajtókonferencián, a fegyveres katonai szolgálat megtagadásáról is tettek fel kérdést Miklós Imrének. Az ÁEH elnökének válasza: „A katolikus egyház nem tiltja a fegyveres szolgálatot. A magyar kormány nem tekinti ezt a vitatott kérdést lezártnak. Megbeszélések folynak egy esetleges törvénymódosításról. Lehet törvényes megoldást találni.” (Kathpress. 1988. febr. 2. MK. 1988. febr. 5.) 1988. márc. 14-én Grósz Károly miniszterelnök találkozott az egyházi vezetőkkel a Parlamentben. - Paskai prímás javasolta „néhány fiatal hívének kérésére”: Tegyék lehetővé a hívő fiatalok bizonyos csoportjai számára **az alternatív katonai szolgálat bevezetését.** (MK. 1988. márc. 15.) 1989 márciusában a Parlament megszavazta a **törvénymódosítást** az alternatív katonai szolgálatról. Ez a katonaidő + 6 hónap. Kinyíltak Baracska és más börtönök: „ideiglenes szabadságra” hazaengedték a kb. 150 katonaságmegtagadót.

LASS GÁBOR

AZ ÖNFENNTARTÓ FALU

A Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Rozsály már a rendszerváltás után az önfenntartás útjára lépett: mindent maga termel és maga állít elő. A nyolcszáz lelkes falu a

Start munkaprogram mintatelepülése lett. Hogyan lehet egy ukrán-román határ közelében lévő települést élhetővé

varázsolni? A Start munkaprogram elsőként a fehérgyarmati kistérségben indul el, jelentette be idén ősszel Papp Károly, a Belügyminisztérium közfoglalkoztatásért felelős helyettes államtitkára. A hét elemből álló országos program elsősorban az állattenyésztésre és a növénytermesztésre fókuszál, emellett földutak és patakmedrek rendbetételében, belvízelvezető rendszerek karbantartásában, illetve illegális hulladéklerakók felszámolásában is részt vesznek a foglalkoztatottak. Az ország 525 települését érintő projekt előkészületei elsőként a fehérgyarmati térség negyvenhat településén kezdődtek el. A román és az ukrán határ közelében lévő Rozsály a program éllovasa. De nem csak azért, mert a térség földterületeinek negyven százaléka itt található.

A földalap

A rozsályi modell már a BBC érdeklődését is felkeltette, akik a jövő héten jönnek forgatni. A rozsályi minta lényege, hogy egy település az alapvető élelmiszerigényét maga termeli, a fűtéshez szükséges hőt is maga állítja elő úgy, hogy közben a külvilág hatásait kizárja és csak helyi vállalkozókat foglalkoztat.

Amikor Rozsályon 1992-ben felbomlott a Rákóczi Mgtasz, a képviselő-testület úgy döntött, nem minden földet ad magánkézbe. Nyolcvanöt hektár föld önkormányzati tulajdonban maradt. Egy évvel később az önkormányzat létrehozta a Rozsály Községért Jóléti Szolgálat Helyi Alapítványt, amely az önkormányzati föld egy részének bérlője.

– Az önellátás Rozsályon úgy indult, hogy először felmértük a szükségletet, mennyit kell termelnünk az önkormányzati földeken, mennyi zöldségre, húsrá van szüksége a konyháknak – mondja Sztolyka Zoltán, aki 2006 őszétől polgármester Rozsályon.

Az önkormányzati gazdaság udvarán fogad minket.

– Mindent, ami kell, magunknak megtermeljük. A földműveléshez szükséges eszközpark megvan: van öt darab MTZ típusú traktorunk, egy kombájnunk, egy teherautónk. Az MTZ-hez azért ragaszkodunk, mert azokat meg tudjuk szerelni a műhelyben, nem kell fizetni az alkatrészekért – mutat körbe a műhelyben, ahol az esztergapadon két munkás dolgozik. Baltákat készítenek favágáshoz. Az önkormányzati földeken főleg takarmányt termesztnek. Kukoricát, napraforgót, zabot és árpát. Van még két hektár gyümölcsös, főleg alma- és meggyfákkal, amelyek termését a közétkeztetés hasznosítja.

A fő elv: ha csak lehet, külsős vállalkozó ne jöjjön Rozsályra, mindent önerőből akarnak megoldani. Ahhoz, hogy a gyümölcsöst be tudják keríteni, betonoszlopot vásároltak. Ez adta az ötletet, hogy létesítsenek betonüzemet is. Betonoszlopot már eladásra is gyártanak, emellett térkövet is öntenek.

A polgármester elmesélte, hogy meghívták egyszer egy konferenciára, ahol a japán fűzről volt szó. Ő felállt, és elmagyarázta, hogy van annál egy sokkal jobb megoldás: az almafa, a meggyfa és a körtefa. Azt

is minden évben lemetszik, de még gyümölcsöt is terem, amiből lekvárt, vagy pálinkát is lehet készíteni.

Az önkormányzatnak van hetven darab sertése, amiket a saját tulajdonú vágóhídon dolgoznak fel. A környező települések közül csak Rozsályon van vágóhíd. A legközelebbi huszonhat kilométerre, Fehérgyarmaton található.

– Van saját földünk, traktorunk, traktorosunk, sertésünk. A sertés trágyát ad, ami a földbe kerülve visszaadja a talaj erejét. A sertésből ebéd készül, amit a gyerekeink esznek meg. A felesleget megeszik a sertések, amiket a saját vágóhidunkon vágunk le. Minden mindennel összefügg, és az egészsnek az alapja a saját föld. Ha valami hiányzik a láncból, akkor külsőt kell igénybe venni. Minél több külsőt veszünk igénybe, annál kiszolgáltatottabbak leszünk – foglalja össze a rozsályi önfenntartás lényegét a polgármester.

Az önkormányzati konyhán naponta négyszáz adagot főznek, amit főleg az iskolások fogyasztanak el. Az iskolába 243 gyermek jár, közülük 85 rozsályi, a többiek a környező településekről járnak be. Ők naponta háromszor ingyen étkeznek. A sertéseket nem csak a közétkeztetésben hasznosítják. A rozsályiaknak lehetőségük van kedvezményes áron sertést vásárolni. A vételár felét kell előre befizetni, a többit ráér később. Viszont amíg valaki nem fizette ki a tartozását, az önkormányzat által nyújtott egyéb lehetőségeket nem veheti igénybe. Ilyen például téli időszakban a kedvezményes tűzifa is. Volt olyan év, hogy az önkormányzat 3500 mázsa tűzifát adott kedvezményes áron a rozsályiaknak. Mivel a jogszabály megengedi az önkormányzatoknak, hogy a lakásfenntartási támogatást természetben adják, így Rozsályon sok család ezt ebben a formában kapja meg. Ennek köszönhetően a településen szinte megszűntek az illegális fakivágások.

Szabadulni a gáz fogságából

A nyolcszáz lelkes Rozsályon a közművesítés minden portán megoldott. Víz, gáz, telefon, szennyvízhálózat, internet, kábeltévé, kinek mit enged a pénztárcája. Még helyi tévé is működik, amit a környező tizenkét településen lehet fogni. A képújráson főleg közérdekű információk, üzleti hirdetések láthatóak. Ha Mariska néni kifizet havonta háromezer forintot, képújráson hirdetheti a termését.

– A gázt a kilencvenes évek végén mindenhová bekötötték, de a lelkesedés gyorsan alábbhagyott, mert rájöttünk, hogy a gáz jóval drágább, mint a tűzifával való fűtés. A cigánysoron nincs is olyan, aki gázzal fűtene – mondja a polgármester.

Az önkormányzat intézményeiben is hamarosan átérnek a helyi tüzelésre. Elsőként az általános iskolában, ahová már be is szerelték a venyigekazánokat. Már csak a kémény hiányzik, amit a hétvégén szállítanak Ausztriából.

– Két éve vettünk egy venyigebálázót, idén pedig pályáztunk még egyre. Szeretnénk teljesen átalakítani a fűtési rendszerünket. Jelenleg tízezer bálánk van, ami másfél évig biztosítja az intézményeink fűtését. Ha kész lesz az iskola kéménye, le is vágom a gázvezetéket – mondja a polgármester, akitől megtudjuk, az iskola gázszámlája a téli időszakban havonta másfél millió forint, így éves szinten öt-

nyolc millió forintot lehet megtakarítani a kazánfűtés-sel. Az iskola után a polgármesteri hivatal következik. Rozsályon a lakosság húsz százaléka cigány. A polgármester azt vallja, akkor élhető egy település, ha visszahozzuk azokat a régi közösségeket, ahol mindenkinek megvolt a maga szerepe. Parasztnak, gazdának, csendőrnek, tanítónak, cigány embernek. A polgármester elmondta, nagyon jól együtt tud dolgozni a cigányokkal, közülük is csak egy elenyésző kisebbség az, aki nem akar dolgozni.

– Négy szabály van, amit be kell tartani. Pontosan kell jönni, el kell végezni a munkát, nem szabad inni, nem szabad lopni – sorolja a polgármester, aki bevallja, nem minden emberen segít, csak azokon, akik maguk is akarják, hogy segítsenek rajtuk.

A cigánysor végén lévő szociális fürdőt is a Jóléti Alapítvány bérlti. Ezt azért építették, mert a cigánysoron lévő harminc házból csak kettőnek volt fürdőszobája. Zuhanyozni és egy forgótárcsás Hajdú-mosógéppel mosni is lehet, a fenntartási költségeket az önkormányzat állja. Megtudjuk, az előző ciklusban kijött az ombudsmani hivatal egyik képviselője, mert valaki bejelentette, hogy Rozsályon elnyomják a cigányokat. Érdeklődött, hogy vajon a falu valamennyi utcája el van látva megfelelő infrastruktúrával, például közfürdővel, s ha nem, akkor mit kíván ez ellen tenni. A polgármester azt válaszolta, döntse el a magas jogvédő hivatal, hogy az esélyegyenlőség jegyében mit tegyen: lerombolja a közfürdőt, vagy minden utca végén építsen egyet. A jogvédők azóta békén hagyják.

A szociális boltot is az alapítvány működteti, nonprofit jelleggel, így az árucikkekhez a szokásosnál jóval kedvezőbben lehet hozzájutni. A helyi őstermelők behozhatják terményeiket, polcpénzt vagy egyéb költséget nem kell fizetniük, csak a permetezési naplót kell bemutatniuk. Nemcsak rozsályiak, hanem a környező települések őstermelői is élnek ezzel a lehetőséggel.

A kiskertekben megtermelt zöldségek az üzlet közepén, kis faládákban sorakoznak. Mindegyik ládán ott a termelő neve, címe, így a vásárló tudja, kitől veszi a káposztát, paprikát, paradicsomot. Lehet még termelői mézet kapni és hamarosan majd lekvárt is. A bolttal mindenki jól jár. A termelő is, mert egy kis jövedelemforráshoz jut, a vásárló is, mert olcsóbban kapja meg a terményeket, és az a hat közmunkás is, akik korábban a kereskedelemben dolgoztak, de munkanélkülivé váltak.

A polgármester édesapja, Sztojka Gábor az önkormányzati uradalmat vezeti. A kilencvenes években a földosztási bizottság elnöke volt, így nagyrészt neki és az akkori polgármesternek, Ignác Zoltánnak köszönhető, hogy az önkormányzat nem adta el az összes földjét. Sztojka Gábortól megtudjuk, a foglalkoztatást Rozsályon úgy próbálják megszervezni, hogy ahol lehet, a gépeket kiiktatják a munkafolyamatból. A traktor üzemanyagot fogyaszt, a ló nem. Ezért a fát lovasfogat hordja be a gazdaságba. Az önkormányzatnak tizenhat pónilova van. A gyerekek nagy öröme a pónilovakon a tornaórák során lovagolni is lehet.

Értéktéremtő közmunka

Rozsályon kilencvenen kapnak segélyt, közülük hatvanöten dolgoznak közmunkában. Az önkormányzatnak százhusz állandó alkalmazottja van. Az önkormányzati gazdaságból reggelente negyvennyolc közmunkás indul dolgozni. A polgármester szerint az „Út a munkához” program nagyon pazarló volt, mert amit két ember el tudott végezni, arra bejelentettek nyolcat, így a pénzt a közös kalapból vették ki, és annak adták oda, aki nem csinált semmit.

– Volt, amikor vitáznom kellett a munkaügyi kirendeltséggel, mert nem szemétszedő munkást kértem, hanem lovászt vagy kombájnoszt. Szerencsére most ez változott, és végre az értéktéremtő munkára adják a pénzt. Nálam hatvan ember termelőmunkát végez. Fát vág, javít, arat, vet, báláz. A polgármester elárulja, hogy Pintér Sándor belügyminiszter és Papp Károly, a Belügyminisztérium közfoglalkoztatásért felelős helyettes államtitkára többször is kikérték a véleményét a közmunkaprogramokkal kapcsolatban.

– Azok ott ketten hetvennyolcezer bruttót keresnek, ők pedig ötvenhétzetret. Mind a négyen nyolc órát dolgoznak naponta – mutat a lovas szekérre, ahonnan épp a fát pakolják le.

A polgármester úgy látja, a kormány rosszul kommunikálta a közmunkaprogramot, mert nem mondták el, hogy a nagyobb bért mindenki megkaphatja, akinek szakiskolai végzettsége van. Úgy véli, ha valaki tizennyolc éves koráig nem képes az állam pénzén kitanulni egy szakmát, akkor nem is érdemel több pénzt.

A szomszédos települések önkormányzatai nem rendelkeznek saját földdel. Ha krumplicell, beülnek az autóba, és Fehérgyarmaton vesznek meg mindent. De az önellátás nem működik mindenhol.

– Azok a falvak, amelyeknek csak annyi földje van, amennyi a temetőben, azok nem tudják majd ezt a programot megvalósítani. Ha van föld, és az önkormányzat termelni kezd, a legfontosabb, hogy felkészüljön, mert ezzel érdeket fog sérteni. Ha a konyhára eddig Kiss Pista szállította a húst, akkor az ő érdeke fog sérülni. Minél nagyobb egy város, annál komolyabb érdekek sérülhetnek. Nem egyszerű játék ez – figyelmeztet Sztolyka Zoltán.

A szomszédos Gacsály most nagyon nehéz anyagi helyzetbe került. Az általános iskolában elzárták a gázt, mert az önkormányzat nem tudta kiegyenlíteni a számlát. Ez az a bizonyos kiszolgáltatottság, amit Rozsály mindenképpen szeretne elkerülni. A gacsályi időseknek Rozsályon főztek ebédet, az önkormányzat cserébe bontott téglát kapott. Itt jól működik a cserekereskedelem.

– Ha én lennék a miniszterelnök, nem foglalkoznék a leminősítésekkel – térünk át a gazdasági kérdésekre. – Azt mondanám, nem baj, minősítsetek le, és egyétek meg az értékpapírokat, mert mi mostantól fogva gabonát, húst nem fogunk vinni nektek. Magyarországnak hatalmas föld- és vízvagyon van, ami az elkövetkező időkben nagyon fel fog értékelődni. Ha a hitelminősítők annyira lehúznak minket, hogy Magyarországra senki nem akar befektetni, akkor is biztosítani kell, hogy a földeken ne álljon le a termelés. Üzemanyag-tartalékot kell felhalmozni, hogy a gépek tudjanak termelni. Ha nem sikerül, nincs mese, be